

Titel: IX.

Citation: "IX.", i *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind II. Spalte 1477-3968*.
Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-g02-shoot-d1e148016/facsimile.pdf> (tilgået 20. juli 2024)

Anvendt udgave: Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind II. Spalte 1477-3968

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

hvorpaas en anden Delt af Committee's Bevælfning sagter. "Der troer imidlertid det kunde gøres endel for at formindste denne Hvidt; vilde man være fra tilhører til at øste Forklaringer i alle Retsninger, som man nu er, vilde Hvidt blive noget gaafse overordentlig, og da vilde også Sagerne blive meget lange, men der vilde føre en god Folge af Jurysens vildste sig. Tækt for at holde sig mere til det Vigtigste af Sager og mindre betyde sig om Biomængderne, og overalt, hvor man havde en sådanne Retsret, der altså hvilte, ikke lade sig det være fra magistratsalgen, at alle Verfølger, der mulighed kunde hente Reget til Sager, fuldes til Forklaring, men en Hvidt vilde det dog pare. Det vil også opnæse det Spørgestaal, om alle disse Mand, som man ønskede sig i flere Dage paa et stemmet Delt for at afslægge en Forklaring, skulle have Godtgørelse eller ikke; under den ene Forudsætning vil der blive en free Hvidt for Lanbet, under den anden Forudsætning en free Hvidt for den Gæstefrit. Det troer, at disse Betragtninger, som funne i mange Maader foregår, dog er tilladelselige til at vide, at der er mange Opdagere, som man ikke lejte, foruden man kan komme til en saa Overvejning om, at en sådanne Indretning her kunde indføres, og jeg troer derfor, at man måtte afgøre en høre Udstilling af den politiske Medlemhet; det er muligt, at man dels ved en mere Simplificering af Straflovene, og dels ved at udrede Hæfteslagsbestyrke af Strafretten angaaende den Vigtigste af Lovgivningerne, som Jurys behøver at hente, kunde forberede denne Indretning Indførst hos os. Med Hensyn til Spørgestaal, hvorledes man skal betrage de Mand, som skulle have den omhandledte Forretning, mener det andre Udvælg, at man skulle hente dem Retsnægter. Jeg maa herved bemærke, at dette Ord dels er gaar til Brug, dels aldrig har haft en Bedeutning, den suare til Jurys eller Grevemester; thi den Afsættning af den juridiske Bedommelse og Bedømmelsen af Factum har ikke fundet Sted ved vores Retninger. De ere heller ikke blivne utragede af vores Ritter, men uroliget i visse Sager af Sagssagen og Embudsmænd, og i England uroliget for et hælt Kar. Men det forstommer mig, at der er et dant Korn givet i Christian den Femtes danske Lov 1-16, nemlig Sandemant. Men er den, som i de andre Delt har lignende Retning med Retsnægterne, hjemt til nu vel var bekendt, at i visse Sager fulde der ikke fundet Sted ved vores Retninger. De førte ere blivne ved i intelle Tilskud efter Christian den Femte Lov, og de hørde en Forretning, som lignede Jurysen. De fulde nemlig underpræsident en ristet Drabsdag og gav et Etat, om Bedommelsen var fuldig eller ikke. Dette Institut var temmelig usikkerdommen og er derfor gaar af Brug; men vi må epstige et dant Korn, forsommer det mig, at Sandemant er dette ene Retsnægter og det først er også gaarne til det Udvælg, hvormed man i England og andre Steder betegner Jurysens Udgang (Werck vere dictum). Den andre Committee mener, at man skalde bruge dem i Misbrugssager, men han maaatte den først tillidsgivne, hvad der ved dette Udvælg fuld forholds, som et dant korn være klar i og for sig under Forstandels af Committee's bestyrke. Man maaatte altså have Godtgørelsen ved Lov. Det er for Regen Reget, der er mindre vigtigt. Den andre Committee mener, at man skal investe Jurysen, man må også afdække den inquisitoriske Proces, men han maaatte man indhøre de engelske Juryser — thi i Frankrig hæfter den inquisitoriske Proces i sin fulde Hvor. Men der Regt i den engelske Etat, der tilhører, at man der ikke bryder sig meget om egen tilhører, og det er, at man anser et Delt for et tilladelseligt Bestil; men dette vilde man vidt hæve meget betenklig, ligesom det også gjælder den hele Ordning af Jurysen, man har i England, hvor man udgør dem af de forskellige Magistrater, Sheriffer, og hvor man har en Mandig Mand, der harvoer politisk Domstol, og hvor der hæfter en levende Sandb for Hvidt og Dom, som vi ikke har her. Det troer ikke, vi kunne udgåe, at der maa finde inquisitoriske Proces Etat, og at de Raadgjældende blive afdært ikke blot, for at man kan komme efter, om de ere styrke eller ikke, men også efter alle andre Omstændigheder, for at Forhørsretten bringes til at tilskue. At den har offentlige Mægtigheder, kan ikke negeres, men at løse den bort, så langt man ikke kan gjøre det

helt, paa hvad Maade, man kan erstatte den, mener jeg, gaar ikke an. Forhører der er ikke om, at der er noget Venstreligt, der tilhører Jurysen fra de fæste Dommere, nemlig at disse ikke kunne domme efter Indlejet, men efter en fæst Domme. Og at de to Ting hænge sammen, imbeds de fæste Dommere mere høste sig til fæste Regler end til det umiddelbare Indtryk, saa man jeg bemærke, at i Frankrig, hvor den store Delt af Sager afgjøres af Tugmønstretterne, afgør man dem gaafse efter de samme Regler som Jurysen, og at oftevis disse to Ting ikke nødvendigt hænge sammen, ligesom man også i forskellige Lande i den senere Tid har optaget Venstreligt efter Indicier.

Grundtvig: Jeg sat begyndt med at tiltræde, hvad den døde ærste Taler sagde om Røvet, der vilde være bedst, visom Indretningen med Retsdommænd fuldt indføres hos os; thi „Retsnægter“ er aabenbart ikke et Ord, der utvælger det Almindelige om Retsnægteren, og der vil fæste Høstet fremmed. Detimod er „Sandemant“ aabenbart et Ord, der vil maatte ikke mere druges Islands Høstet undtagen paa Bornholm, hvor det indstillet druges, ligesom også i Slesvig, og som høstet vil fortæske over både Vinter, da det ikke blot hæves paa Sandebden, men også bregner, hvad der sat ses; thi at „sandb“ al desto, og vil i denne Henseende også gaafse joare til det stemmende „Jur“. Men derimod er jeg langtfra at kunne tiltræde den siste ærste Taler's mening om, at det fulde var et noget Galt at vænde paa Indretningen eller dog, for ikke at giøre ham Uret, da han forstørre og viste, hvem mig, med meget Skål, at det var Reget, der i og for sig selv var gaafse ustørligt, men at der fulde være nogen have eller Venstrelighed ved at giøre Paven. Nuvar den ærste Taler ikke fortæller denne jævne Formening paa, at Taler ikke har vilde blive om den engelske, men om den franske Indretning, som den gjerne varer, at han har Ret i, at man i Udvælg mere har konti paa den franske (Blaa Stemmer) Ret; end paa den engelske; men jeg maa dog erindre om, at Udvælgets ærste Ordfører forleden Dag præstereinde laaen den Formening af den samme ærste Taler og er klarere, at han for sin Part havde hæft den engelske Indretning for Det. Dermed vil da altså børnæde det Nægt af hvad den ærste levfælige Taler har intet med Indretningens Brug hos os, men ved den bestjældt vil have sat, hvad han også fortæller er hændte, at det er langt fra, at Retsstiftanden er saaledes, som den ærste Justitsminister hænger at henfærdige, hos os for nærværende Tid, at vi fulde være bange for en Forandring. Det er gaafse vil, som den siste ærste Taler anmærkede, at der vistnok hos os ikke er nogen Fare for forholdsretten, at den Vistnøje fuld komme til at blive, men snarene harer for, at den Shyldige sat slippe gaafse sit, eller selv at Høstet findes ikke meget ubrugeligt høstet ved det Selvst, det bestjældt man brenge sig i. Hvad nu Udvælgets Forslag selv angør, da har også den forrige levfælige Taler allerede bemærket, at man måtte vel bruge et andet Ord end „Mægtigheder“, men ju nægtet man jeg dog hæret bemærke, at derves er dog allerede gjort et Skit, der suer os over fra hvad den ærste Taler ubrugfæligt sagde, var Utlæbet i Frankrig, hvor det ikke bestjældes efter Godtretten, hvilke Sager der fulde afgjøres paa denne Maade, men efter Størrelsen af den Straf, Leyen derfor har fastsat. Jeg hæder mene, at Udvælgets „Wet“ Uds- og Frigivelsags“ vilde vel fare os lidt nærmere til Maale. Jeg sat ikke indledte mig videre i en Sog, der ikke ligger mig fra gaafse nær, hændt den dog paa Retsnægligheds- og Misbrugens Begav atterig har været mig fremmed, men jeg maa dog anmærke, at hvad Omstændighedens og Mægtighedens Grundfælning angør, da jævnt mig, at den altså fulde ikke blot udvælles paa Etat, om jeg saa man sig, eller blot finde et Sted i Grundloven, hvorfra den ved Styning funke udvælcs, men så den bestjældt børde udvalcs i Grundloven, Reger, som man også har nægget mere maaatte vænde i Danmarks Grundlov, som det jo er vil, at hvad der Omstændighedens og Mægtighedens har funke Sted hos os, i Højesteret, har fuldest, vedlig i Grænzeligheds form for Alt til at børne og vedligeholde. Tilliden hos Høstet til Retsfælighedens Haandhævelse. At dette også var tilskudt ligesom Bagnie delser, seer man hører deraf, at i det børnede engelske Ridskrift om vores Forhold hører efter Enqvoldsmøntens Indfærsle, der nævnes